

Redskabskatalog

Redskaber til myndigheder i deres arbejde
med at udstille data

Udarbejdet af Seismonaut for
Partnerskabet for åbne offentlige data

November 2017

Indhold

Introduktion	3
Redskabsoversigt	4
1. Styrket opbakning og stærkere prioritering af åbne offentlige data i myndigheder.....	5
1.1. Åbne Data Innovation Hub	
1.2. Åbne Data Innovationsbarometer	
1.3. Levende formidlede cases	
2. Løsningsorienteret tilgang til at udstille data	9
2.1. Risikoanalyse med de gode eksempler som resultat	
2.2. Community safe zone til soft launch af data	
3. Udvikling af god praksis med at udstille data	12
3.1. Startpakke	
3.2. Faciliterede erfa-grupper	
4. Bedre kontakt mellem dataejere og aftagere	15
5. Fælles standarder og ensretning af data	16
5.1. Vejledning til at indarbejde åbne offentlige data i kravspecifikationer til leverandører	

Introduktion

Redskabskataloget indeholder ideer til redskaber, som kan hjælpe nøgleaktører på tværs af myndigheder med at styrke udstillingen af offentlige data. Ideerne til redskaber er produktet af en målgruppeanalyse, som Seismonaut har gennemført for Partnerskabet for åbne offentlige data. Målgruppeanalysen har identificeret fem nøglemedarbejdere, der er særligt centrale for myndighedernes arbejde med at udstille data samt fem kernefaktorer¹, som er vigtige forudsætninger for, at nøglemedarbejderne kan lykkes med løfte åbne data-dagsordenen.

Redskaberne er målrettet de fem faktorer, som målgruppeanalysen har vist at være centrale for nøgleaktørernes arbejde med at udstille data. Derfor er kataloget også inddelt efter de fem faktorer, så hvert redskab præsenteres i forhold til netop det fokus, som det primært er designet til at løse.

En lille disclaimer: Ideerne er udviklet og testet med målgruppen af nøgleaktører, så hver ide er skarpt designet til at løse udfordringen for en bestemt nøgleaktør og udfordring. Til gengæld afløser det ikke behovet for at udvikle redskaberne agilt med målgruppen involveret, så snart en ide bliver udvalgt og skal blive til virkelighed.

Nogle redskaber vil have større potentiale for at skabe effekt end andre. Det hænger sammen med, at nogle faktorer er mere centrale for udstillingen af data end andre. Af de fem, er det især opbakningen og forankringen i myndighederne, som er en nødvendig faktor for udstillingen af data. Det samme gælder for det at opbygge en kultur om at afprøve åbne data, frem for at holde sig tilbage grundet usikkerhed omkring de negative konsekvenser ved at udstille data.

Mange myndigheder er allerede i gang med arbejdet, og har et akut behov for nogle af de listede redskaber i dette katalog. Samtidig er en del myndigheder ved at gå i gang med arbejdet. Det betyder, at der er et behov for at udvikle redskaber, som relativt hurtigt kan blive lanceret og skabe værdi for myndighedernes medarbejdere.

Med det in mente har især **Åbne Data Innovationsbarometer**, **levende formidlede cases**, **startpakken** og **erfa-grupper** et stort potentiale for at skabe værdi, ligesom der også er tale om redskaber, som relativt hurtigt eller let kan udvikles og lanceres. Foruden disse har risikoanalysen og community safe zone også et væsentligt potentiale for afhjælpe udfordringer med usikkerhed og frygt, omend disse redskaber kan være sværere at realisere.

De følgende fem kapitler præsenterer de enkelte redskaber med fokus på redskabets målgruppe og disses behov, design og indhold af redskabet samt råd og anbefalinger til realisering af hvert redskab. Hvert kapitel indledes med en kort introduktion til udfordringen.

God læselyst!

¹ I målgruppeanalysen er faktorerne vinklet som udfordringer, mens vi i redskabskataloget vinkler faktorerne positivt. Det gør vi for at have fokus på det fremadrettede resultat, som hvert redskab er med til at skabe frem for blot den udfordring, som det er designet til at løse.

Redskabsoversigt

Modellen nedenfor giver et overblik over de otte redskaber med fokus på, hvilke af de fem nøgleaktører - dataprojektledere, team- og mellemledere, domænefaglige, IT-tekniske medarbejdere eller jurister - hvert redskab primært henvender sig til.

	Data-projekt- leder	Team- leder	Domæne- faglig	IT-teknisk	Jurist
1.1. Åbne Data Innovation Hub		●	●		
1.2. Åbne Data Innovationsbarometer	●	●			
1.3. Levende formidling cases	●	●	●		
2.1. Risikoanalyse	●		●		●
2.2. Community Safe Zone	●	●	●	●	
3.1. Startpakke	●	●			
3.2. Faciliterede Erfa-grupper	●	●	●	●	●
5.1. Vejledning til kravsspecifikation	●	●		●	

1. Styrket opbakning og stærkere prioritering af åbne offentlige data i myndigheder

Den første kernefaktor er den ledelsesmæssige opbakning og prioritering i myndigheden. Det er samtidig, på tværs af myndigheder, den vigtigste faktor for at udstilling af data lykkes. Når der er opbakning til arbejdet, glider arbejdet frem, mens det hæmmes, hvis ikke opbakningen og prioriteringen er tydelige for de involverede medarbejdere.

Arbejdet med at fremme åbne offentlige data bliver ofte betragtet som ét af mange innovationsprojekter i en myndighed. Af den grund er der stor risiko for, at arbejdet med udstilling af data strander, hvis der ikke er en aktiv opbakning fra ledelsen.

Her præsenterer vi redskaber, som kan skabe incitamenter for nøgleaktørerne til at arbejde med åbne offentlige data og give dem en bedre forståelse for potentialet i arbejdet.

Redskaberne målrettet denne faktor er:

- Åbne Data Innovation Hub
- Åbne Data Innovationsbarometer
- Levende formidlede brugs- og business cases

1.1. Åbne Data Innovation Hub

Åbne Data Innovation Hub er en ny offentlig organisation, som har til opgave at gå ind i myndigheder, der har svært ved at komme i gang med arbejdet omkring åbne offentlige data, for at hjælpe dem i gang. Kerneindholdet er en task force, som med kompetencer og ressourcer i hånden kan hjælpe myndighederne, når behovet opstår.

1.1.1. Målgruppe, behov og udbytte

I mange myndigheder strander ambitionen om at udstille data, fordi organisationen har fokus på drift, og nye projekter - såsom åbne data - bliver nedprioriteret. Organisationen har ikke ressourcerne til at prioritere projektet, kompetencerne til at sætte det i gang eller en ramme for innovation. Det gælder især i organisationer, der er hårdt trængte af deres drift, og som ikke har selvstændige innovations- eller udviklingsenheder internt.

Her kæmper især team- eller mellemedere og domænefaglige medarbejdere med at komme i gang med arbejdet. Åbne Data Innovation Hub skal være en innovationsenhed, som kan tilbyde bistand, ressourcer og kompetencer til at kickstarte arbejdet med at udstille åbne offentlige data i disse myndigheder.

1.1.2. Design og indhold

Åbne Data Innovation Hub er en offentlig organisation, der med ressourcer, kompetencer og netværk kan igangsætte innovationsprojekter om åbne data for andre myndigheder. Organisationen skal træde til i de tidlige faser af myndighedernes arbejde med åbne offentlige data, hvor det er kritisk at arbejdet kommer godt i gang og bliver forankret i organisationen.

Kernen af hubben er en task force, som skal tilbyde at udstationere medarbejdere hos myndighederne, som kan deltage i arbejdet omkring åbne data. Bistanden

skal være full service, så task forcen kan hjælpe med at fra projekttegning, inspiration fra andre use cases, teknisk assistance og kontakt til aftagere. Foruden task forcen vil hubben have til opgave at udbrede kendskab til mulighederne i åbne offentlige data gennem arrangementer og oplæg afholdt hos myndighederne samt tilbyde kompetenceudvikling om åbne offentlige data gennem webinarer målrettet nøgleaktører i andre myndigheder.

1.1.3. Realisering

Hubben er det mest omfattende og ressourcekrævende initiativ i redskabskataloget. Til gengæld er det også et af de initiativer, som kan have stor effekt på feltet. Erfaringer fra andre områder viser, at en synlig aktør, med ansvar for at udbrede praksis samt både ressourcer og kompetencer til at gøre en forskel for andre myndigheder, er en effektiv måde at styrke en dagsorden. Det er set i eksempler som MindLab, som har udbredt brugerfokus og designmetoder i sine ejerorganisationer i Danmark, eller Open Data Institute, som har gjort lignende for dagsordenen om åbne data i England.

1.2. Åbne Data Innovationsbarometer

Åbne Data Innovationsbarometer er et redskab til at måle myndighedernes innovationsgrad i arbejdet med åbne offentlige data. Redskabet har til formål at hjælpe teamledere og dataprojektledere med at gøre åbne offentlige data til en aktuell og nødvendig dagsorden i deres myndigheder.

1.2.1. Målgruppe, behov og udbytte

Teamledere og dataprojektledere kæmper med at skabe et incitament for at få deres myndighed, eller udvalgte afdelinger, med i arbejdet om at udstille data. De myndigheder, der har et udtalt ønske om at være innovative eller i forvejen har tæt kontakt til potentielle dataaftagere, har et tydeligt incitament for at gå i gang med at udstille data. Fraværet af disse faktorer gør, at åbne offentlige data mister sin aktualitet og nødvendighed.

I denne situation har primært teamledere og dataprojektledere brug for et redskab eller middel, der kan etablere et ydre pres på organisationen eller en brændende platform. Den indirekte målgruppe er dermed direktionssniveauet i myndighederne, som barometerets resultater skal være med til at overbevise.

1.2.2. Design og indhold

Innovationsbarometeret er et redskab til at måle myndigheders innovationsgrad i arbejdet med åbne offentlige data. Barometeret er fulgt op af en årlig benchmark, som muliggør udstilling af myndighedernes respektive fremdrift i arbejdet. Redskabet skal bygge på en række prædefinerede parametre, som tilsammen vurderer, hvor langt den enkelte myndighed er med at udstille data holdt op imod en operationalisering af ambitionen i digitaliseringsstrategien 2016-20.

Dette tiltag vil bidrage til en både løbende og årlig kortlægning af den faktiske status i arbejdet med åbne

offentlige data på tværs af myndigheder. I forlængelse heraf vil tiltaget også anvise til mere konkrete standarder og forventninger, man som myndighed kan forventes at leve op til. Innovationsbarometeret består af tre hovedkomponenter:

- Etablering af et ambassadørkorps hos de enkelte myndigheder, som skal forestå dels udbredelse af platformen og dels er ansvarlige for at udfylde den årlige undersøgelse af praksis i organisationen (se punkt 2)
- En årlig undersøgelse på myndighedsniveau i form af en online spørgeskemaundersøgelse om det samlede praksisniveau samt en (ekstern) heuristisk vurdering af data publicering og faktisk anvendelse foretaget af et eksternt konsulenthus
- En (web) platform, som evt. er en del af Startpakken (se 3.1), hvor man som myndighed løbende kan gå ind og lave umiddelbare målinger af, hvor langt man er med at udstille data samt få input til, hvordan man kan løfte sin score.

Platformen fungerer således på to plan; et mere overordnet årligt benchmark værktøj på tværs af myndigheder, og et mere konkret, lokalt værktøj, som kan anvendes på daglig basis. For at bruge værktøjet skal man identificere sig selv (login), og dermed kan man også på mere centralt hold se en status på anvendelse, brugertyper og fagområder i de enkelte myndigheder.

De konkrete vurderingskriterier kræver en grundig bearbejdning, og skal bygge på dels en intern vurdering af udbredelse, procesbeskrivelse, datakvalitet mv. samt en mere ekstern vurdering af f.eks. antal åbne offentlige datasæt (kvantitativt) og brugen af disse (kvalitativt). Som inspiration kan man læse vurderingskriterierne for det hedengangne (missionen lykkedes og derfor blev konceptet nedlagt i 2012) "[Bedst på nettet](#)".

Helt konkret vil den første årlige vurdering fokusere på at etablere en "baseline" og på at identificere områder, hvor der kræves en ekstra indsats. Andet år vil det årlige barometer blive fejret ved en Åbne Offentlige Data Konference, hvor årets "åbne myndighed" skal kåres. Konferencen skal være med til at skabe aktualitet og

opmærksomhed på øverste niveau i myndighederne, og give nøgleaktører en anledning til at sætte åbne data på dagsordenen.

1.2.3. Realisering

Initiativet er inspireret af “Bedst på nettet”, som var et stærkt, centralt tiltag, hvis mål var at fremme tilstedeværelse og brugervenlighed på nettet gennem motivation og “konkurrence”. Konkurrencen er en “driver”, vi har set virke på en lang række andre lignende områder som f.eks. på noegletal.dk og i særdeleshed DI’s årlige analyse af kommunernes lokale erhvervsvenlighed. Denne konkurrencemekanisme gør sig gældende på tværs af alle brancher - private og offentlige - og synlige benchmarkværktøjer kan skubbe til meget specifikke dagsordener, hvor strategier specifikt bliver designet til at fremme netop placeringen på en rangliste. Blandt myndigheder sker det især, når det er godt indhold til nyhedsmedier. I modsætning til noegletal.dk og andre måske mere strukturelt betingede placeringer i et benchmark er åbne offentlige data et felt, der er forholdsvist nemt at gå til som myndighed, på trods af det potentielt større ressourcetræk, det vil kræve.

Innovationsbarometeret bygges op omkring lignende modeller med ejerskab i Partnerskabet for åbne offentlige data. Det kan overvejes, hvorvidt barometeret skal integreres som en del af en eksisterende åben data-plattform, eller om den skal have en selvstændig platform i sammenhæng med fx Startpakken. Kommunikativt kan det anbefales, at man samler alle tiltag under et særskilt kommunikationstiltag (og webplatform), og derfor placerer innovationsbarometeret i sammenhæng med Startpakken (se 3.1.3.).

Platformen skal opbygges ud fra gængse gamification-principper som fx en “Top 10 liste”, “Særlige priser”, “Årets højdespringer” mv. Det er dog vigtigt, at det ikke kommunikativt italesættes som et konkurrencetiltag, men som et værktøj til fremme af en både lokal og fælles vækst dagsorden.

Det anbefales, at man starter ud med én myndighedstype - kommunerne - og under et frivillighedsprincip. Hermed opnås de første læringer mere organisk og konceptet kan tilrettes løbende. Når Innovationsbarometeret har nået en god grundform, og alle børnesygdomme er væk, kan det udbredes bredere til andre myndigheder.

1.3. Levende formidlede cases

Dette redskab består af en serie af videobaserede casefortællinger, som på levende og målrettet vis kan bruges til at overbevise ledere og kolleger i myndighederne om værdien i og mulighederne for at udstille åbne offentlige data.

1.3.1. Målgruppe, behov og udbytte

Åbne offentlige data er stadig en ny dagsorden, og data-projektledere, team- og mellemledere og domænefaglige medarbejdere har brug for gode eksempler, der kan være med til at skabe opbakning i myndighederne.

Nøgleaktørerne savner aktuelle eksempler og cases, hvor værdien af at udstille data har været tydelig, særligt for virksomheder, men også for myndigheder. De savner eksempler på, hvilke problemer udstillingen af åbne data kan løse. Det de især har brug for er levende formidlede eksempler, der kan bruges til at inspirere og overbevise; eksempler med fokus på storytelling og ikke bare fakta.

1.3.2. Design og indhold

Redskabet til at løse udfordringen er en serie af korte videoer, der bygger på aktuelle og konkrete cases, både hvordan man nemt kan udstille data som myndighed, men også med eksempler på, hvordan virksomheder bruger dataen. Videoerne skal være de personlige beretninger fra ledere, medarbejdere og samarbejdspartnere, som kan fortælle om erfaringer fra udvalgte cases.

Video er det stærkeste medieformat, og videoerne skal derfor tjene som et let tilgængeligt og levende case-redskab, der samtidig er let at dele på tværs af aktører og myndigheder. Formatet er stærkt til netop de situationer, hvor medarbejdere i myndigheder ønsker at dele de gode eksempler på en overbevisende måde i et format, som er lettere tilgængeligt end en tekstbaseret beskrivelse. Her har videoformatet en særlig styrke, fordi det kan tilføje en menneskelig side med stærkere appel til kommunika-

2. Løsningsorienteret tilgang til at udstille data

Den anden centrale faktor er myndighedernes tilgang til, og kultur omkring det, at udstille data. Myndigheder med en løsningsorienteret og afprøvende tilgang til at udstille data har bedre udgangspunkt for at udbrede deres arbejde til resten af organisation. Fordi tilgangen er, at udstilling af data er noget, som kan lade sig gøre, og problemer er nogle, der kan løses, har myndighederne en praktisk tilgang til at håndtere de usikkerheder og risici, som medfølger øget åbenhed. Omvendt er frygten for at begå fejl med åbne offentlige data fx ved at udstille personfølsomme oplysninger, som ikke kan tilbagetrækkes, en væsentlig stopklods for nogle myndigheder.

For at arbejdet med at udstille data kan udvikle sig fra at være individbåret til at blive en fast forankret praksis i myndighederne, er det afgørende at adressere de risici, der er forbundet med at udstille data, så man kan udbrede opbakning til arbejdet i organisationen.

Vejen til at understøtte nøgleaktørerne er gennem redskaber, der kan skabe en mere faktabaseret dialog om usikkerheden, så den ikke bliver en frygt, men i stedet anses for at være en risiko, som kan håndteres.

Redskaberne målrettet denne udfordring er:

- Tredjeparts risikoanalyse på tværs af dataområder
- Community safe zone til soft launch af data

2.1. Vejledning til foretage risikoanalyse

Dette redskab er en risikoanalyse gennemført omkring følsomme former for data, som giver bedre fakta og konkrete eksempler til at drøfte risikohåndtering og usikkerhed i myndighederne.

2.1.1. Målgruppe, behov og udbytte

“Frygt skal imødekommes med information” er et citat fra vores workshops, der indkapsler essensen af netop behovet for en kortlægning af og anbefalinger til alle de potentielle åbne data, der pt. betegnes som en slags data-gråzone. Det drejer sig om de data, som ikke er direkte personhenførbare, og som principielt kunne være åbne data, men som man af forskellige årsager ikke ønsker at offentliggøre; det er typisk begrundet i, at man ikke kan gennemskue evt. utilsigtede konsekvenser (når først data er derude, kan man ikke trække det tilbage), og at man måske er bange for at kunne blive kigget i kortene hos f.eks. borgerne. Der er et udtrykt behov for at få enten bekræftet eller afmystificeret disse følsomme datatyper efterfulgt af klare anvisninger ift. brug.

Målgruppen er **dataprojektledere, mellemledere, domænefaglige** og **jurister**, som alle indgår i samtalerne omkring følsomheden af data, og kan være med til at fastholde en myndighed, hvor udstilling af data er forbundet med en vis mængde frygt.

2.1.2. Design og indhold

Løsningen er en analyse udført af en uafhængig tredjepart, som kan identificere, analysere, katalogisere og udarbejde mere entydige retningslinjer for brug af følsomme data, på et praktisk niveau.

Eksisterende vejledninger, der er tilgængelige i dag, fokuserer først og fremmest på de juridiske rammer, som man skal være opmærksom på i forbindelse med at udstille data. Redskabet her adskiller sig altså først og fremmest ved at være en risikovurdering af konkrete datasæt, og

deraf følgende vejledninger og konkrete eksempler.

Resultatet kan inddeles i en række datamæssige typologier:

1. Data, som kun bør anvendes internt, da der er en overvejende risiko for, at det kan anvendes uhenigtsmæssigt.
2. Data, som kan være risikofyldt, men som gennem anonymisering eller andre behandlinger ville kunne udstilles uden særlige risici.
3. Data, som ikke er følsomt, men af historiske eller andre årsager, ikke har været anvendt eller tænkt som åbne data.

Resultatet skal endvidere nedbrydes på myndighedstyper og primært kommunikeres som enten case-eksempler ("Sådan fik Roskilde kommune knækket nøden med oversvømmelsesdata") eller sandsynlighedsscenerier ("Måder du kan sikre dig, at trafikdata ikke påvirker boligpriser") inden for datatype 2 og 3.

2.1.3. Realisering

Selve analysen vil kunne gennemføres af Partnerskabet for åbne offentlige data. Kortlægningen kan gennemføres af en analytisk autoritet som f.eks. et anerkendt rådgivnings- eller revisionsfirma, så der er en højere sandsynlighed for at skabe resonans på et lederniveau (digitaliseringschefer og kontorchefer) og skabe presseomtale.

Produktet kan være et katalog og/eller et digitalt søgnings- og opslagsværk. Dette kan med fordel være som en integreret del af Startpakken (se 3.1.). Herudover skal der være en let tilgængelig samt konkret case- og scenarieskabelon.

Redskabet kan også med fordel trække på de eksisterende juridiske vejledninger, der er tilgængelige, så der i materialet kan henvises til yderligere juridisk baggrund i det omfang, det er nødvendigt.

Den primære opgave for partnerskabet vil være at vedligeholde og opdatere med ny viden om sikkerhed, juridiske ændringer, nye datatyper, mv. Det vigtigste er dog, at platformen løbende beriges med gode cases og

eksempler på særligt tiltag under kategori 2.

Analysens resultat og redskabet præsenteres på en national begivenhed (evt. en konference), fulgt op af en række mere lokale inspirations- og kompetenceseminarer. Det er vigtigt, at kommunikationen omkring værktøjet rammer både fra oven og fra neden:

1. Analysen og henvisning til værktøjet kommunikeres til digitaliserings- og kontorcheferne, så redskaberne distribueres via mere traditionel linjekommunikation i myndighederne.
2. Involvering af de individuelle aktører, der agerer entreprenører i egen myndighed (bl.a. identificeret gennem målgruppeanalysen), som allerede arbejder med åbne offentlige data, så de får en række konkrete værktøjer i hånden til at nedbryde de evt. barrierer, som de møder, med helt konkrete mytedræbende cases.
3. Det mere formelle og kendte netværk skal orienteres. Det vil typisk være dataprojektledere, mellemledere, domænefaglige medarbejdere, men også netværk gennem KL, Danske Regioner, mv.
4. En kampagne skal gennemføres målrettet de juridiske afdelinger ude i kommunerne. Kampagnen skal sikre, at viden når ud til juristerne, som er involverede i at arbejde med risikohåndtering.

2.2. Community safe zone til soft launch af data

Dette redskab har til formål at gøre det nemmere indledningsvist at publicere data og få respons uden frygt for fejl. Safe zonen er først og fremmest et community af nøgleaktører, hvor det er muligt at soft launch sine datasæt og modtage feedback.

2.2.1. Målgruppe, behov og udbytte

I mange situationer er det usikkerhed, der afholder myndighederne fra at udstille data; den domænefaglige medarbejders usikkerhed omkring kvaliteten af data eller lederens usikkerhed omkring konsekvenserne eller risici. Her har dataprojektlederne, teamledere/mellemledere og IT-tekniske medarbejdere brug for et værktøj, der gør det mindre risikabelt at udstille data, så processen ikke går i stå på grund af usikkerhed.

2.2.2. Design og indhold

Løsningen er et community, der kan fungere som en safe zone til at soft launch sine data uden at der er risici forbundet med det. Og det er især community-delen af redskabet, som vil skabe værdi. Det handler om at have et netværk af ligesindende aktører, fx IT-tekniske og domænefaglige medarbejdere med ekspertise inden for den givne type af data, som kan give feedback på ens datasæt, inden det går live ud til aftagere.

Det vigtige i redskabet er først og fremmest communityet dets retningslinjer og facilitering. Mulighederne i den tekniske løsning har dermed som primær funktion at communityet og muligheden for at soft launch data. Den underliggende løsning skal gøre det muligt at dele sine datasæt, så andre i communityet kan få adgang og gå i dialog omkring. Værdien kommer derfor også fra, at communityet er aktivt og hjælper og sparrer med hinanden.

Underliggende for communityet skal være retningslin-

jer om, hvordan man som eksempelvis domænefaglig medarbejder kan arbejde efter fail fast principper. Retningslinjerne skal understøtte, at man hurtigst muligt får afprøvet sine datasæt frem for at strande i en intern kvalificeringsproces. For at retningslinjerne bliver aktiveret og communityet bliver levende, kræver det en aktiv community manager, som kan være med til at skabe liv i netværket.

2.2.3. Realisering

Erfaringerne fra andre netværk - især de digitale - er, at det kræver en meget aktiv community manager, som kan både håndhæve retningslinjerne for netværket og stimulere til interaktion. Samtidig viser erfaringer, at det kræver, at man opbygger en nær kerne af superbrugere, som kan være udgangspunkt for dag-til-dag interaktionen, og som giver liv til communityet.

Desuden vil det også kræve målretning mod bestemte typer af data, hvor det er nemmere at samle en kritisk masse af brugere, frem for en bred tilgang, hvor det "blot" er åbne offentlige data, der er den fælles interesse. Fx er der omkring geodata et stærkt og velorganiseret (fysisk) community, som viser, at særlige domæner eller datatyper kan være nemmere at samle interesse omkring end data i bred forstand.

3. Udvikling af god praksis med at udstille data

Mange myndigheder kæmper med at komme godt fra start med at udvikle gode rutiner med at udstille data. Netop det punkt er til gengæld afgørende for, at myndighederne kan udvise resultater og derigennem styrke opbakningen i organisationen til at udstille data. Det handler både om at vise, hvordan åbne data kan skabe værdi i en organisation, og hvordan medarbejdere lettest kan arbejde med at udstille data. I den indledende fase har myndighederne i sagens natur ikke erfaringer fra egen organisation og har derfor brug for input, så de undgår at udstille data på må og få.

Nøgleaktørerne har brug for inspiration, viden, gode eksempler og lettilgængelige guides, som de kan bruge til at sætte tankerne i gang og påbegynde arbejdet. Desuden har de brug for muligheden for at sparre med ligesindede kolleger fra andre myndigheder, og det er derfor vigtigt også at tænke i redskaber, som kan styrke communityet mellem de medarbejdere, der arbejder med åbne offentlige data.

Redskaberne målrettet denne udfordring er:

- Startpakke
- Faciliterede erfa-grupper

3.1. Startpakke

Startpakken er en samlet videns- og indholdspakke målrettet dataprojektledere og team-/mellemledere i myndigheder, der netop er ved at begynde arbejdet med åbne data. Pakken indeholder de vigtigste guides samt redskaber, og er understøttet af en solid kommunikationsindsats, der skal sikre bred distribution.

3.1.1. Målgruppe, behov og udbytte

I myndigheder, hvor arbejdet bæres af enkeltpersoner, eller myndigheder, der netop har besluttet at arbejde med åbne offentlige data, søger nøgleaktørerne inspiration, viden og hjælp. Det er til gengæld ikke ligetil for dem at finde eksempler, viden, erfaringer og de gode vejledninger.

Det er især dataprojektledere og team-/mellemledere, der har brug for input og sparring når de får til opgave at starte op. De søger derfor viden, god praksis og erfaringer når de får til opgave at starte arbejdet op.

3.1.2. Design og indhold

Startpakken skal være en videns- og indholdspakke, som Partnerskabet for åbne offentlige data kan sende til nye kontaktpersoner i myndigheder, der netop er begyndt på arbejdet. Pakken skal fungere som en velkomst og samlet inspirationsmateriale, som kan være med til at understøtte, når nøgleaktørerne går igang med arbejdet.

Pakkens indhold kan variere, men skal være basisviden, inspiration, gode råd og hjælp til at komme i gang med at udvikle praksis for åbne offentlige data. Pakken kan indeholde:

Guide til "Når du åbner dine data", der indeholder en liste med basisspørgsmål omkring arbejdet med åbne offentlige data, som kan sætte overvejelserne i gang hos datafacilitatorer, projektledere, team- og mellemledere samt domænefaglige medarbejdere, samt gode råd fra an-

Guide til “Når du åbner dine data”, der indeholder en liste med basisspørgsmål omkring arbejdet med åbne offentlige data, som kan sætte overvejelserne i gang hos datafacilitatorer, projektledere, team- og mellemledere samt domænefaglige medarbejdere, samt gode råd fra andre myndigheders gode praksis. Blandt andet skal guiden gerne pege på oplagte typer af data at starte med, som gør det let at komme i gang med arbejdet.

Visualiseringsguide, som indeholder måder at visualisere data på, for de 10 hyppigst anvendte former for data, med eksempler på tilgængelige visualiseringer. For hver datatype, skal der være et sæt på 3-4 måder at visualisere, en 1-2-3 guide eller tjekliste til at lave en god visualisering af denne type data, samt 2-3 eksempler på gode eksempler på visualiseringer af typen af data.

Guide til at skabe gode, aftagerorienterede data, som skal hjælpe aktører med at vurdere kvaliteten af ens data samt indeholde anbefalinger til, hvordan kvaliteten kan løftes. Mulige punkter for at vurdere kvaliteten kunne være om data udstilles i et levende format, og om aftagere har været involveret i at udstille data. På den måde bliver det nemmere for domænefaglige og IT-tekniske medarbejdere at vurdere og løfte kvaliteten af data.

Risikoanalysen omkring følsomme data beskrevet i 2.1., som kan give argumenter til at overvinde usikkerhed og frygt i myndighederne.

En mentor eller kontaktperson fra en myndighed, der minder om ens egen, som man kan kontakte for at høre om deres erfaringer og spørge til råds.

3.1.3. Realisering

Startpakken er tænkt både som et redskab til dataprojektledere og team- og mellemledere i myndighederne og som et redskab til partnerskabet for åbne offentlige data. For Partnerskabet skal startpakken fungere som en anledning til at tage kontakt til nye myndigheder, man ikke allerede har samarbejdet med, mens den for modtagerne er en let tilgængelig samling af viden.

Pakken målrettes enkeltpersoner og bliver et greb til at udvide netværket af personer, der arbejder med åbne of-

fentlige data. Derfor er design af lancering og formidling absolut nødvendigt for at gøre startpakken til en succes.

Pakken kræver altså en samlet kommunikationsstrategi, der når 360° rundt om kanaler og målgrupper:

Format og platform: Selve formatet kan være baseret på både en fysisk pakke, som kan distribueres i mødet med nøgleaktører til arrangementer, samt et selvstændigt website eller subsite. For at give pakken et bredest muligt sigte, kan det være en fordel også at tænke pakken med et varieret design, så den ikke bliver en “startpakke” i alle tilfælde. Differentierer man indhold og navngivning vil det være lettere at henvende sig til flere grupper af nøgleaktører, frem for kun dem, der anser sig selv, som målgruppe for en “startpakke”.

Lancering i netværk: Det er vigtigt, at partnerskabet for åbne data sikrer udbredelse gennem KL, Danske Regioner og staten, men også gennem særlige netværk, som eksempelvis topchefer i den kommunale sektor eller via kontakt til digitaliseringschefer. Gennem netværkene kan partnerskabet bruge pakken til at lægge tryk på organisationer, som pakken når ud til.

EGNE ARRANGEMENTER: Pakken kan også med fordel lanceres med selvstændige arrangementer eller integreres i partnerskabets øvrige arrangementer. På den måde udvides kendskabet til de aktører, partnerskabet allerede kommunikerer til.

DIGITAL STRATEGI: Det er vigtigt, at startpakken følges op med intensiv digital kommunikation. For at nå så bredt ud som muligt, kan kommunikationen med fordel målrettes til fx medarbejdere i offentlige organisation, som beskæftiger sig med data. Den digitale kommunikation skal sikre, at startpakken bliver tilgængelig på de platforme, hvor nøgleaktørerne allerede søger input, såsom via Google og LinkedIn.

3.2. Faciliterede erfa-grupper

Erfagrupperne er faciliterede netværksgrupper målrettet nøgleaktørerne, hvor det er muligt at udveksle alle de erfaringer og overvejelser, som opstår omkring arbejdet med åbne offentlige data. Grupperne er fokuseret på særlige datatyper, udfordringer eller nøgleaktører, så de har bedst mulig relevans for gruppens deltagere.

3.2.1. Målgruppe, behov og udbytte

At arbejde med åbne offentlige data kan være en ensom oplevelse. Alle aktørerne - men specielt de domænefaglige medarbejdere - oplever at have dårlig kontakt til andre, ligesindede medarbejdere i andre myndigheder. Det fører til usikkerhed omkring datasæt og formater, det gør det svært at få ny inspiration til at udvikle sin praksis samt finde måder at løse udfordringer, og det gør det svært at dele erfaringer.

Udfordringen gælder på tværs af myndighedstyper og er gældende både hos dem, der arbejder strategisk såvel organisatorisk med data.

Især i Partnerskabets arbejde med at styrke praksis omkring åbne offentlige data på tværs, vil det være en stor hjælp, at aktørerne har bedre adgang til sparring og erfaringsudveksling.

3.2.2. Design og indhold

Målrettede grupper for erfaringsudveksling, giver nøgleaktørerne mulighed for at finde sparring blandt ligesindede myndighedsmedarbejdere.

Erfagrupperne skal først og fremmest være ansigt-til-ansigt, da mødet med andre og tiden til at sparre er det, der kan skabe værdi for nøgleaktørerne.

Grupperne skal tage udgangspunkt i datatyper, udfordringer eller nøgleaktører, så de er målrettede mod særlige interesser blandt deltagerne, og dermed sikrer, at

der er tale om ligesindede i gruppen.

Denne indsats kan også samtænkes med et community til soft launch (se 2.2), så grupperne understøtter opbygningen af et community. Ligeledes kan fokus på at kvalitetsvurdere data være med til at give erfagrupperne formål og indhold.

Det er nødvendigt med facilitatorer af grupperne, som løfter de praktiske opgaver i forbindelse med at arrangere møder, ligesom facilitatoren har en vigtig rolle i at agitere til deltagelse i grupperne og gøre brug af hinanden.

3.2.3. Realisering

Man ikke skal undervurdere, hvor vigtig en rolle en dygtig community manager spiller i forbindelse med at opbygge relationer på tværs af organisationer, og sikre udbytte af erfagrupper. Det handler både om at være god til at agitere til deltagelse og evne at have fingeren på pulsen blandt gruppernes deltagere, så der sættes den rette agenda, som har værdi for deltagerne arbejde.

Erfagrupper kan hurtigt blive en kompliceret manøvre, hvis man bliver ambitiøs i forhold til platforme, teknik, omfang eller størrelse. Vores erfaringer viser, at det er vigtigt at holde målet for øje; at skabe rum for sparring og erfaringsudveksling for en udvalgt skare, så de oplever at gruppen skaber værdi for deres arbejde. Koncentrerer man sig om kerneopgaven, kan erfagrupper godt være en ressourceeffektiv indsats.

4. Bedre kontakt mellem dataejere og aftagere

I forbindelse med udstilling af offentlige data, er det helt centralt, at myndighederne får etableret kontakt med potentielle aftagere - og ét spørgsmål er centralt for mange myndigheder og nøgleaktører: hvem bruger vores data? Få myndigheder har kontakt med aftagere, og analysen peger på at kontakten generelt er skabt på et spinkelt grundlag, hvis den er der. Det er kontakten til aftagere, der er med til at skabe en nødvendighed omkring det at udstille data, gøre værdien af åbne data tydelig og sikre, at data udstilles i høj kvalitet.

For at styrke kontakten er det nødvendigt med redskaber, der kan skabe møder mellem dataejere og potentielle aftagere. Mulige redskaber til dette er beskrevet i Indsatskatalog: Sådan kommer flere virksomheder i gang med at bruge åbne offentlige data.

Kataloget præsenterer redskaber til at analysere og forstå forskellige målgrupper af virksomheder og deres behov i forbindelse med at bruge åbne offentlige data. Dertil præsenterer redskabet ni typer af indsatser, der hver især kan bruges til at gøre virksomheder opmærksomme på og interesserede i åbne offentlige data samt indsatser, som hjælper individuelle virksomheder i gang.

Kataloget indeholder følgende typer af aktiviteter og indsatser:

- Info-arrangementer
- Publikationer og vejledninger
- One-stop-shop
- Etablering og drift af netværk
- Hackathon
- Udbudstiltag
- Open Data Challenges
- Acceleratorforløb
- Udviklingsforløb.

5. Fælles standarder og ensretning af data

Den femte og sidste kernefaktor, for myndigheders arbejde med at udstille data, er standarder og ensretning. Når arbejdet med at udstille data er en udbredt succes, skyldes det blandt andet, at der er ensartede formater, datastruktur og indhold, som gør det lettere for aftagere at anvende data på tværs af myndigheder. Geodata er et eksempel på netop dette.

En vigtig vej til at hjælpe nøgleaktørerne er ved at starte udarbejdelsen af standarder inden for flere datatyper. Digitaliseringsstyrelsen udkom i juni 2017 med "Hvidbog om arkitektur for digitalisering og regler for begrebs- og datamodellering", som netop sætter rammerne for data af høj og ensartet kvalitet. Hvidbogen kan hjælpe myndighederne med at udvikle bedre standarder for åbne offentlige data, og kan derfor udgøre et af de redskaber, som Partnerskabet arbejder for at udbrede. Dernæst ligger der en opgave i at begynde at implementere standarderne på nye dataområder for at understøtte åbne offentlige data.

Redskaberne målrettet denne udfordring er:

- Vejledning til at indarbejde åbne offentlige data i kravspecifikationer til leverandører

5.1. Vejledning til at indarbejde åbne offentlige data i kravspecifikationer til leverandører

Dette redskab er en vejledning til at indarbejde krav om ejerskab, format, mv. i kontrakter med eksterne leverandører, så det er lettere for myndighedsmedarbejdere at sikre sig de rette vilkår og muligheder for at bruge og publicere deres data til omverdenen.

5.1.1. Målgruppe, behov og udbytte

Sikring af ensartede, dynamiske kvalitetsdata er kritisk for at kunne levere gyldige og brugbare data/services, både ift. interne og eksterne aftagere. Afhængigheden af dataleverance er som oftest enten afhængige af datasæt, som ejeren af en given service ikke selv sidder på, og at man mange gange trækker på diverse datakilder fra andre afdelinger eller myndigheder.

For at modvirke løbende overvågning for specielt IT-medarbejderne i tilfælde af ændring af disse kilder (typisk vil dataejeren ikke oplyse dette forhold til aftageren) og sikre fortsat dataflow, når kilderne evt. udskifter eller ændrer i deres systemopsætning, vil implementering af krav om adgang til åbne offentlige data i systemspecifikationen på tværs af afdelinger og myndigheder sikre, at data flyder uhindret. Det er med andre ord vigtigt, at der er bedre kravspecifikationer, så data ikke ændres, selvom dataejer og systemejer sidder langt fra hianden.

Målgruppen er primært dataprojektleder, IT-medarbejder, mellemledere, som gerne vil sikre at fremtidige indkøb eller tilretninger, i både interne og eksterne systemer imødekommer de behov, der er ift. at kunne få adgang og arbejde mere dynamisk med åbne offentlige data. Desuden vil der være tilfælde, hvor domænefaglige medarbejdere selv samarbejder med leverandører, og her har brug for at sikre dels ejerskab over data, men også at data kan bruges ud over sin egen afdeling.

5.1.2. Design og indhold

Vejledning som beskriver krav om dataejerskab, databrug og datadeling (API) ind i alle aftaler og kontrakter med alle slags leverandører og service providers - ikke kun IT-leverandører, men fx også transportservices og andre leverandører på domæner, hvor der indsamles data.

Vi har identificeret tre centrale scenarier, som definerer, hvordan konceptet kan designes. De enkelte scenarier er udformet i forhold til, hvor tæt man, som bruger af vejledningen, er på datakilden:

Tæt på data eller ejer af data: I disse scenarier vil det typisk være den domænefaglige medarbejder, som vil have den direkte dialog med sin leverandør typisk i samarbejde med en IT afdeling. Situationen kan være den, at et af deres systemer skal udskiftes, og der skal udarbejdes en ny kravspecifikation til indkøb af system. Her skal vedkommende have adgang til en standardiseret kravtekst - fra en vejledning - som kan indføres direkte i kravspecifikationen og måske med små tilretninger ift. at kunne sikre adgang til, og brug af potentielle åbne offentlige data fremadrettet.

Kender dataejerne, men sidder ikke i samme afdeling/forvaltning: Denne situation vil typisk pågå i en mindre myndighed, hvor man mødes på tværs af forvaltninger/afdelinger dagligt og kender hinanden godt. Som dataprojektleder eller mellemlider med ejerskabet over en dataservice (f.eks. en app til offentlige transport) er man afhængig af en eller flere datakilder (interne og/eller eksterne) fra forskellige afdelinger. Her kan man vælge mellem ovenstående model eller søge at få implementeret kravene som en standard i alle kravspecifikationer på tværs af myndigheden, ved at få den forankret i IT governance.

Kender ikke dataejerne og sidder langt fra data: Disse scenarier vil typisk udspille sig i en større myndighed, hvor man som eksempelvis dataprojektleder eller IT-teknisk medarbejder skal sikre de rette rammer for at udstille data, men samtidig ikke er i direkte kontakt med dataejerne. Her kan den ansvarlige for at udstille data, eksempelvis dataprojektlederen, ende med at være den sidste, der bliver orienteret eller opdager, hvis der sker ændringer i systemet. I det tilfælde vil det ofte være for

sent i systemudviklingen at tage højde for udstilling af data, hvilket vil føre til databrud. Her kan der arbejdes med ovenstående model (standard på myndighedsniveau), men som udgangspunkt vil dette scenarie typisk kræve en mere central beslutning om enten et krav om en national standard eller udarbejde en model for en intern Service Level Agreement.

5.1.3. Realisering

Det er i forbindelse med udviklingen vigtigt, at det ikke bliver en vejledning, som påfører leverandørerne opgaven med at publicere data. Både dataprojektledere og domænefaglige medarbejdere er særligt opmærksomme på, at ejerskabet over data fortsat skal ligge i hænderne på dem, der bedst kender data. Derfor skal ansvaret og kontrollen over publicering også ligge hos den rette medarbejder i myndigheden.

Implementering af dette tiltag i bred forstand vil sandsynligvis kræve en statslig anbefaling eller et krav til IT-governance på tværs af myndigheder, da det først er i dette tilfælde, at man kan sikre et ensartet governance regime og dataflow på tværs af myndigheder.